

VALSTISKUMA BALVA MĀRAI ZĀLĪTEI

VALSTISKUMA balva par izcilu ieguldījumu Latvijas valstiskuma stiprināšanā šogad piešķirta dzejniecei un dramaturģei Mārai Zālītei. Balvu dzejniecei Latvijas neatkarības *de facto* atjaunošanas gadadienā piektdien, 21. augustā, pasniedza Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs svinīgā ceremonijā Rīgas pilī. Mārai Zālītei par ieguldījumu pateicās ne tikai Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs, bet arī eksprezidente Vaira Vīķe-Freiberga. 1995. gadā Mārai Zālītei piešķirts Triju Zvaigžņu ordenis. Dramaturģe vairākkārt saņēmusi Autortiesību bezgalības balvu un Latvijas Literatūras gada balvu – nesenākā no tām pasniegta 2019. gadā, kad romāns *Paradīzes putni* tika atzīts par labāko prozas darbu. Dzejniece un dramaturģe Māra Zālīte ir viens no Atmodas laika īpašajiem cilvēkiem – morālajiem balstiem un saucējām, kas noveda pie Latvijas brīvības atjaunošanas.

TRĪS KONCERTI BALTIJĀ

NĀKAMĀ gada pavasarī britu triphopa un *downtempo* leģenda *Morcheeba* – Skaja Edvardsa un Ross Godfrijs – sniegs koncertus Baltijā: 17. aprīlī Viļņā, 19. aprīlī Rīgā *Hanzas peronā* un 20. aprīlī Tallinā. Viņu mūzikā elektronika, soulmūzika, blūzs, hiphops un psihodēlija saplūst unikālā veselumā. Biļetes pārdošanā no 28. augusta plkst. 12 *Bilesuserviss.lv*.

Dot otru iespēju savai pirmajai

Starptautiskais jaunā teātra festivāls Homo Novus aicina palēnināt tempu

Undīne Adamaite

▲ **VĀRDU SERVISA** idejas autore ir beļģu māksliniece Sāra Vanhē, kas festivāla laikā strādās kopā ar vietējām vārdu sniedzējām. Tā ir ētiska, estētiska un simboliska alternatīva sasteigtajai komunikācijai, kas raksturo mūsdienu sabiedrību. Vārdu sniedzējas individuālā seansā mēģinās tev palīdzēt sastrēgušo, sāpīgo vai tikpat labi – pārāk smieklīgo un stulbo izteikt vārdos. PUBLICITĀTES FOTO

PASAULĒ šobrīd ir daudz krīžu. Cilvēki ikdienā ir ļoti steidzīgi. Šogad mēs veidojam festivālu kā drošu vietu. Šajā vietā ir pietiekami daudz laika. Šajā vietā cilvēki var uzkrāt spēku. Šī gada programmā cilvēki var satikties un kopā domāt, radīt un piedalīties. Tam nevajag daudz naudas vai lielus sasniegumus. Cilvēkiem pasaulē nav jābūt visātrākajiem vai visskaļākajiem. Pārmaiņas pasaulē sākas ar mums pašiem – ar konceptuālu aprakstu vieglajā valodā pie skatītājiem no 4. līdz 12. septembrim nāk nu jau 31. Starptautiskais jaunā teātra festivāls *Homo Novus*.

Festivāla notikumi būs vērojami Daugavas krastos no Krāslavas līdz Rīgai, teātra namos, Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, radošās rūpnīcas *Veldze* kvartālā, Lielajos kapos, ceļu būves uzņēmuma teritorijā, dzīvojamajā treilerā un citviet. Programma veidota tā, lai festivālu varētu piedzīvot bez steigas, – daudzi notikumi risināsies netālu cits no cita, tematiski savstarpēji sasauksies un festivāla laikā tiks izrādīti vairākkārt.

«Laikā, kad ikdienā arvien vairāk jūtam steigu, spriedzi un informācijas pārbagātību, festivāls *Homo Novus* meklē saudzīgākus un iekļaujošākus veidus, kā būt kopā un satikties ap mākslas darbu. Tas mazinās nemitīgo produktivitātes radīto spiedienu un stiprinās kultūru kā telpu cilvēcīgām attiecībām, savstarpējām rūpēm un klātbūtnei.

«Iepriekšējais bija jubilejas festivāls, tas bija mazliet aktīvāks, šogad mēs gribam palēnināt tempu. Programmu esam veidojuši tā, lai programmu var piedzīvot bez steigas. Daudzi notikumi atradīsies netālu cits no cita. Vairāki – tiks atkārtoti un tematiski sasauksies. Tā, man liekas, ir problēma visā kultūras dzīvē. Sezonā visa kā kļūst par daudz gan pašiem, gan apmeklētājiem. Šis ir pirmais gads, kad mēs mēģināsim par to runāt,» festivāla ievirzi atklāj Latvijas Jaunā teātra institūta mākslinieciskā vadītāja, kuratore Santa Remere.

Cilvēkiem pasaulē nav jābūt visātrākajiem vai visskaļākajiem

Ieklausīties citam citā

Festivāla scenogrāfiju šogad veido Estere Betija Grāvere, kura šogad par festivāla simbolu ir izvēlējusies gulbi. «Kā mierīgs vērotājs un ainavas iemītnieks gulbis sasaucas ar festivāla aicinājumu pievērst uzmanību apkārtējai videi, kopā būšanai un lēnākam dzīves ritmam. Tas dzīvo starp ūdeni, zemi un gaisu, kļūstot par robežstāvokļu un dažādu skatpunktu motīvu,» savu izvēli pamato scenogrāfe.

Savukārt festivāla kuratore Santa Remere uzsver, ka šogad programmā ir īpaši daudz kopdarbu un sadarbības projektu, kuros starptautiski pazīstami ārvalstu mākslinieki strādā kopā ar vietējām kopienām, mākslinieciskiem un konkrēto vietas kontekstu. «Daudzus no šiem darbiem vieno aicinājums uz savstarpēju saprašanos – pieņemt sevi un otru, mūsu vājumu, ievainojamību un to, ka ne vienmēr spējam būt skaļi, artikulēti un nevainojami,» stāsta Santa Remere.

Šogad vairāki festivāla darbi pievēršas tam, kā mēs stāstām paši par sevi un cits par citu. Beļģu mākslinieces Sāras Vanhē projekts *Vārdu serviss* festivāla pirmajās dienās piedāvās uzklausīt festivāla apmeklētājus individuālās sesijās un kopīgi atrast vārdus tam, ko reizēm ir grūti pateikt, un būs iespēja apmeklēt arī publiskos *Vārdu servisa* lasījumus.

Birmingemas radošā kolektīva *Stan's Cafe* izrāde *Upes tūres. Daugava* ceļos gar Daugavas krastiem no Krāslavas līdz Rīgai, uzdod jautājumu par to, kura cilvēka stāsti ir vērtīgi un kuri no tiem kļūst par kādas vietas vēsturi. Šodienas Daugavas krastos dzīvojošo iedzīvotāju stāsti un rokraksti sastopas dokumentālās stāstniecības izrādē, ko britu mākslinieki veido kopā ar radošo komandu – Diānu Kondrašu, Rvīnu Vardi, Ūnu Laukmani – un upes krastos dzīvojošajām kopienām. Daugava būs skatāma un taustāma, bet to labāk varēs iepazīt asprātīga zalkša sabiedrībā.

«Laika ziņā mēs sākam no ledāju iešanas un beidzam ar to, ko šobrīd nozīmē dzīve pierobežā. Kustamies pret straumi, sākot no Daugavas ietekas Baltijas jūrā, virzoties tālāk, tālāk un tālāk. Izrādi varēs pieredzēt no Krāslavas līdz Rīgai,» atklāj dramaturģe Diāna Kondraša. «Lielais uzdevums bija meklēt, kā atšķiras Daugavas daļas, kas ir Krievijā un Baltkrievijā. Tāds bija izrādes veidotāju uzstādījums. Mūsu diskusijas bija ļoti aktīvas, brīžam nesaprotošas, brīžam atkal ļoti saprotošas. Manuprāt, Daugava tajā vietā ir pilnīgi citādāka. Mēģinu to parādīt ar krāsu skarbumu,» uzdevumam emocionāli ir pieslēgusies māksliniece Ūna Laukmane.

UKRAINAS KINO DIENAS LATVIJĀ

ДНІ УКРАЇНСЬКОГО КІНО В ЛАТВІЇ

UKRAINAS KINO DIENAS

AR Ukrainas Valsts kino aģentūras atbalstu 28.–30. augustā Rīgā kinoteātrī *Splendid Palace* notiks Ukrainas kino dienas Latvijā, kas piedāvās iepazīt mūsdienu Ukrainas kino, nozīmīgus Ukrainas kinematogrāfiskā mantojuma darbus un stāstus par mūsdienu Ukrainu. Ukrainas kino dienas norisināsies īpašā laikā, kad Ukraina atzīmē 35 gadus kopš neatkarības atjaunošanas.

DŽEZBAROKS RUNDĀLĒ

APVIENĪBA *Džezbaroks* aicina uz koncertu 5. septembrī plkst. 18 Rundāles pils muzeja Baltajā zālē, kur notiks baroka mūzikas koncerts *Izskaidrot un izjust. Afekti un elementi.* Koncerta programmā skanēs itāļu baroka meistaru Džirolamo Freskobaldi, Andreas Falkonjēri, Frančesko Kavalli, Kristofaro Karezanas un Džovanni Antonio Pandolfi Mealli darbi.

i reakcijai

HOREOGRĀFE Laima Jaunzema sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo biedrību veidos darbnīcu *Nepiepildīto sapņu koncerts,* kurā kopā ar neredzīgiem un vājredzīgiem dalībniekiem pētīs, ko praksē nozīmē iekļaujoša laikmetīgā deja.

FOTO - AIVARS IVBULIS

VIENS no spilgtākajiem jaunās paaudzes franču teātra aktieriem Dimitrī Dorē franču režisora Žonatana Kapdevjela izrādē *Dainas (izrunā «dainas»)* atklās ļoti personiskus identitātes meklējumus, kā arī savu adopcijas un ģimenes attiecību stāstu.

PUBLICITĀTES FOTO

Skaņu un balsi kā ķermeņa paplašinājumu pēta arī horeogrāfe Jana Jacuka, aicinot festivāla apmeklētājus uz savas topošās izrādes *AAA* atklāto mēģinājumu. Turpinot vokālajā horeogrāfijā balstītajā darbā *HA* aizsāktos meklējumus, māksliniece pēta jaunas eksperimentālas balss tehnikas, iedvesmojoties arī no jodelēšanas.

To, kā izrādi piedzīvo cilvēki ar redzes traucējumiem, ir testējusi Latvijas Jaunā teātra praktikante Agnese Puisāne, kura stāsta, ka «izrādi piedzīvojusi kā audio celiņu», un uzsver, cik nozīmīgi ir audio apraksti. Vairākas festivāla izrādes pielāgotas apmeklētājiem ar redzes traucējumiem, nodrošinot gan taktilu pieredzi un audioaprakstu, gan asistentus. Savukārt horeogrāfe Laima Jaunzema sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo biedrību veidos darbnīcu *Nepiepildīto sapņu koncerts,* kurā kopā ar neredzīgiem un vājredzīgiem dalībniekiem pētīs, ko praksē nozīmē iekļaujoša laikmetīgā deja.

Mammas raud, pusaudži smejas

Ļoti interesantu izrādi piedāvās franču teātra režisors Žonatans Kapdevjels izrādē *Dainas (izrunā «dainas»).* Viens no spilgtākajiem jaunās paaudzes franču teātra aktieriem Dimitrī Dorē Latvijas skatītājiem piedāvās neierastu dainu lasījumu. Latvijā dzimušais aktieris izrādē atklās ļoti personiskus identitātes meklējumus, kā arī savu adopcijas un ģimenes attiecību stāstu.

Vairāki festivāla darbi šogad runā par pieredzēm, kas ikdienā bieži paliek nepamanītas, – nogurumu, nedrošību, ievainojamību un cilvēka nespēju vienmēr būt stipram un pārliecinātam. Īpaši šīs tēmas ieskanas pusaudžiem domātajās izrādēs.

Igauņu režisores Maikes Londas izrāde *Trīs balādes, stāsts un manas mātes mantojums,* kuru viņa veidojusi kopā ar pazīstamo britu dramaturgu Kimu Noublu, pievēršas šķietami nenozīmīgajai ikdienas dzīvei, kurā nevienam necenšas neko pierādīt. «Kad skatījos šo izrādi pirms gada, zālē sēdēja pusaudži un viņu mammas. Mammas raudāja, bet pusaudži smējās, bet visi kopā bija kaut ko sajutuši,» atceras kuratore Santa Remere.

Savukārt festivāla noslēgumā norvēģu mākslinieku Ingri Fiksdālas un Jonasa Korela Pētersena vizuāli iespaidīgais brīvdabas darbs *Lidojošās smiltis* aicinās iztēloties pasauli, kurā robežas starp cilvēku, ainavu un laiku ir pakāpeniski izzudušas.

Šī gada *Homo Novus* pieeja atspoguļosies ne tikai izrādēs, bet arī pašā festivāla norisē. Festivāla centrs radošās rūpnīcas *Veldze* kultūras telpā *RAA* veidots kā atvērta un iekļaujoša satikšanās vieta, kur līdzās mākslas notikumiem būs telpa sarunām, dažādām darbnīcām un kopā būšanai. Festivāla centrā būs skatāma arī instalācija performance *Kur ir mana miera telpa?,* ko vairāku mēnešu garumā scenogrāfes Līgas Zepas vadībā radījuši jaunieši.

Sīkāk par festivālu: *Homonovus.lv.*●

REŽISORES Gabrieles Urbonaites pilnmetrāžas debijas darbs *Renovācija* stāsta par perfekcionisti Ilonu, kura sastopas ar svarīgām dzīves izvēlēm.

PUBLICITĀTES FOTO

Plaisu atsegšana

Baltijas filmu dienu svinēšana Latvijā

Ilze Auzāne

JAU desmito reizi augusta nogalē norisināsies Baltijas filmu dienas – bezmaksas kinoseansi, kuros skatītājiem katrā no trim Baltijas valstīm tiek piedāvātas īpaši atlasītas kaimiņvalstu filmas. Rīgā Baltijas filmu dienas notiks 26. un 27. augustā kinoteātrī *K.Suns.* To programmā ir iekļautas divas filmas no Lietuvas un divas – no Igaunijas, laikrakstu *Diena* informēja organizatori. Baltijas filmu dienas ir iniciatīva, kuru 2017. gadā kopīgi iesāka triju valstu kinoinstitūcijas – Nacionālais kino centrs, Lietuvas Kino centrs un Igaunijas Filmu institūts –, tuvojoties katras valsts simtgades svinībām.

Baltijas filmu dienas Latvijā sāksies trešdien ar Lietuvas dienu. Pirmajā seansā plkst. 18 tiks izrādīts starptautiski jau ievērotais Lietuvas, Latvijas un Beļģijas kopražojums *Renovācija/Renovacija* (2025), kas atklāj mileniāļu paaudzes šaubas un grūtības, līdz ar daudzdzīvokļu nama renovāciju atsedzot plaisas arī galvenās varones Ilonas pārliecībā un dzīves modeļa izvēlē. Ideja par šo kinodarbu režisorei Gabrielei Urbonaitei ir radusies tajā laikā, kad dzīvojusi un studējusi Amerikas Savienotajās Valstīs, izjūtot nostalģiju pēc dzimtās Viļņas un vienlaikus arī šaubas un satraukumu, kas nomāc, tuvojoties 30 gadu vecumam: «No vienas puses, es jutos vēl ļoti jauna, es taču vēl varu radikāli mainīt savu viedokli par visu – par karjeru, partneri un dzīvesveidu. No otras puses – sāku saprast, ka nepietiks laika, lai izmēģinātu visus variantus, ir jāsāk izvēlēties un pieņemt lēmumus.» Otrajā seansā plkst. 20 tiks demonstrēts trilleris *Robeža/Siena* (2025), kuru veidojis arī Latvijā pazīstamais lietuviešu režisors Igns Jonīns – viņa filma *Spēlmanis/Gambler* (2013) bija viens no pirmajiem Lietuvas un Latvijas kopražojumiem, un arī jaunā filma pēta psiholoģiskus pārdzīvojumus bīstamā teritorijā uz nozieguma robežas.

> «Sāku saprast, ka nepietiks laika, lai izmēģinātu visus variantus.» Gabriele Urbonaite

Baltijas filmu dienas Latvijā turpināsies ceturtdien ar Igaunijas dienu. Pirmajā seansā plkst. 18 varēs noskatīties filmu *Frenks/Fränk.* Tā ir pusaudžu drāma Igaunijas mazpilsētā, šķietami drūmā un nomācoši huligāniskā vidē, kurā galvenajam varonim Polam tomēr izdodas sastapt cerības staru. Otrajā seansā plkst. 20 varēs redzēt režisoru Andresa Maimika un Raina Tolka filmu *Aurora* (2025). Tas ir emocionāls stāsts par kaislību sarežģījumiem, kas slēpjas aiz ideālās laulības fasādes. Galvenajā lomā – igauņu aktrise Mārja Johanna Megi, Latvijas skatītājiem pazīstama no filmas *Aptiekārs Melhiors* (2022). Visas filmas tiks demonstrētas oriģinālvalodā ar subtitriem angļu valodā un sinhrono tulkojumu latviešu valodā. Ieeja uz visiem seansiem – bez maksas, iepriekšēja pieteikšanās nav nepieciešama.

Savukārt kaimiņvalstīs Latviju pārstāvēs režisora Armanda Zača debijas spēlfilma *Mūžīgi jauni* (2025), režisora Jura Podnieka dokumentālā kino klasika *Vai viegli būt jaunam?* (1986), režisores Alises Zariņas otrā spēlfilma *Nospiedumi* (2026), brāļu Ābeļu animācijas filma *Dieva suns* (2025) un režisora Oskara Rupenheita krimināldrāma *Tumšzilais evaņģēlijs* (2025).●